

Tichelerve te Marle

Aan de Marledijk in het buurtschap Marle (gemeente Olst-Wijhe) ligt één buitendijkse boerderij. In eerste aanblik is het niet zo'n opvallend erf met vrij recente gebouwen. Toch is dit zo vlak langs de IJssel een plek met een boeiende, maar bewogen geschiedenis. Ooit was hier een steenbakkerij met veldovens. Eind 19e eeuw werd er een grote boerderij gebouwd met een markant voorhuis. Door brand en stormschade is de oorspronkelijke boerderij verloren gegaan.

Huidige situatie

Sinds 1938 wordt de boerderij bewoond door de familie Westhoff. De huidige eigenaar en bewoner Wim Westhoff is er geboren. Rond 2000 is hij zelf gestopt met de melkveehouderij. De ligboxenstal is daarna altijd in gebruik gebleven voor jongvee en momenteel staan er meststieren van een naburige veehouder uit Marle. Zijn vrouw Elly (overleden maart 2019) had jarenlang een bed & breakfast in de uitbouw van de woning. Rond de boerderij lopen geiten en ezels. Een gedeelte van de schuur is ingericht als 'jachthut' en fungeert als uitvalsbasis voor de lokale jagers, maar doet ook dienst als repetitieruimte voor de plaatselijke toneelvereniging.

Maar het bekendst is deze plek toch vooral als er verkiezingen zijn. Steevast is er dan landelijke media-aandacht voor het kleinste stembureau van Nederland: bij Elly en Wim Westhoff in de huiskamer.

Locatie en landschap

Marle is een kleine buurtschap aan de westkant van de IJssel. Sinds mensenheugenis zijn er ruim 20 adressen waarvan de helft boerderijen. Het hoort bij Wijhe (gemeente Olst-Wijhe) en dus provincie Overijssel. De ligging aan de 'overkant' van de rivier stamt uit de tijd dat de IJssel nog vrijwel onbedijkt was. De rivier had vaak meerdere stromen en verlegde regelmatig haar bedding. Ooit was de hoofdloop van de IJssel westelijk van het huidige Marle.

De boerderij van de familie Westhoff is de enige buitendijkse bebouwing op het grondgebied van Marle. De uiterwaarden zijn er vrij smal, dus de boerderij ligt kort aan de dijk maar ook dicht bij de rivier. Vanuit het woonhuis heb je prachtig zicht op het landschap en de IJssel. Kijkend in zuidelijke richting zie je de korenmolen van Marle en in de verte de kerktoren van Wijhe. De uiterwaarden zijn geheel in agrarisch gebruik (grasland, snijmaïs) met wat verspreide bomen en hagen. Achter het erf is een klein haventje, daterend uit de tijd van de steenbakkerij.

Vroege historie

Op de oudst vindbare kadasterkaart uit 1811 is nog geen bebouwing zichtbaar op de betreffende locatie. Die kaart lijkt betrouwbaar, want huizen, boerderijen en perceelsgrenzen zijn gedetailleerd ingetekend. De omringende grond hoorde bij boerderij de Disselenbrink, iets noordelijker aan de binnenkant van de Marledijk. Dichterbij en direct aan de dijk ligt nog een grote boerderij de Weerdhof. Het betreft twee oude erven waar al in de jaren 1520-1580 boerderijen waren, destijds in eigendom van het vrouwenklooster te Diepenveen. Met nog een derde boerderij te Marle (het al lang verdwenen Erve Nijenhuis) en losse landerijen, werd het in 1819 te koop aangeboden. Eigenaar was toen 'Stad Deventer', rechtsopvolger van het vroegere Convent van Diepenveen.

De RAAD der stad *Deventer* is voornemens om, onder nadere goedkeuring van H. E. G. A. de Heeren GEDEPUTEERDE STATEN van *Overijssel*, door de Notarissen VAN MARLE, JORDENS KRONENBERG, op het Stads Wijnhuis te *Deventer*, op Dinsdag den 16, Donderdag den 18 en Saturday den 20 Maart 1819, des middags ten tien uren, in het openbaar te doen inzetten, en veertien dagen daarna, den 30 dier maand en den 1 en 3 April, ter zelfder ure plaatse, te verkoopen:

1ste Perceel.

Het ERVE DISTELBRINK, in het Schoutambt *Wijhe*, Buurschap *Marle*, in pacht bij *H. Noteboom*.

2de.

Het ERVE WEERDHOF, in de Buurschap *Marle*, Schoutambt *Wijhe* gelegen, zijnde in pacht bij *G. van Marle*.

3de.

Het ERVE NYENHUIS, mede in de Buurschap *Marle*, Schoutambt *Wijhe* gelegen, wordende door de Weduwe *G. Doorninck* in pacht gebruikt.

4de.

De KATERSTEDEN in *Marle*, bij *H. Ulderink* in pacht, welke het daarop staande Getimmerte toebehoort.

5de.

Een stuk BOUWLAND, de *hooge en lage Enk* genaamd, gelegen in den *Marler Enk*, tiendbaar, in pacht bij de Weduwe *G. Doorninck*.

6de.

Een stuk BOUWLAND, gezegd de *Stapelmate*, tiendbaar, gelegen in den *Marler Enk*, in pacht bij *H. Noteboom*.

7de.

Een stuk WEIDELAND, onder *Vorchten* gelegen, de *Deurninck* genaamd, in pacht bij *H. Noteboom*.

8ste.

Een stuk WEIDELAND Buitendijks, met een stuk tiendbaar Bouwland aan den bovenkant van den weg, waarvan de scheiding van de Doornenheg aan den Dijk tot aan den *Yssel* zal zijn, wordende in pacht gebruikt bij de Wed. *G. Doorninck*.

9de.

Een stuk WEIDELAND Buitendijks en een stuk Bouwland, bijna geheel tiendbaar, in pacht bij *G. van Marle*; zullende de Staten de scheiding maken, zoo als de Pachter dit land in gebruik heeft.

10de.

Een stuk BOUWLAND Buitendijks, tiendbaar, met een stuk Weideland daar aan gelegen, waarvan nu een gedeelte gebouwd is. Hetzelve wordt in pacht gebruikt door *H. Noteboom*.

Boerderij de Disselenbrink werd gekocht door de pachter Hendrik Neuteboom. In de advertentie staat de boerderij gespeld als Distelbrink en de naam als Noteboom, maar het betreft dezelfde. Hendrik is getrouwd met Maria Westhoff, een verre voorouder van de familie Westhoff die later op de Tichelerve komt wonen.

19^e eeuw - steenbakkerij

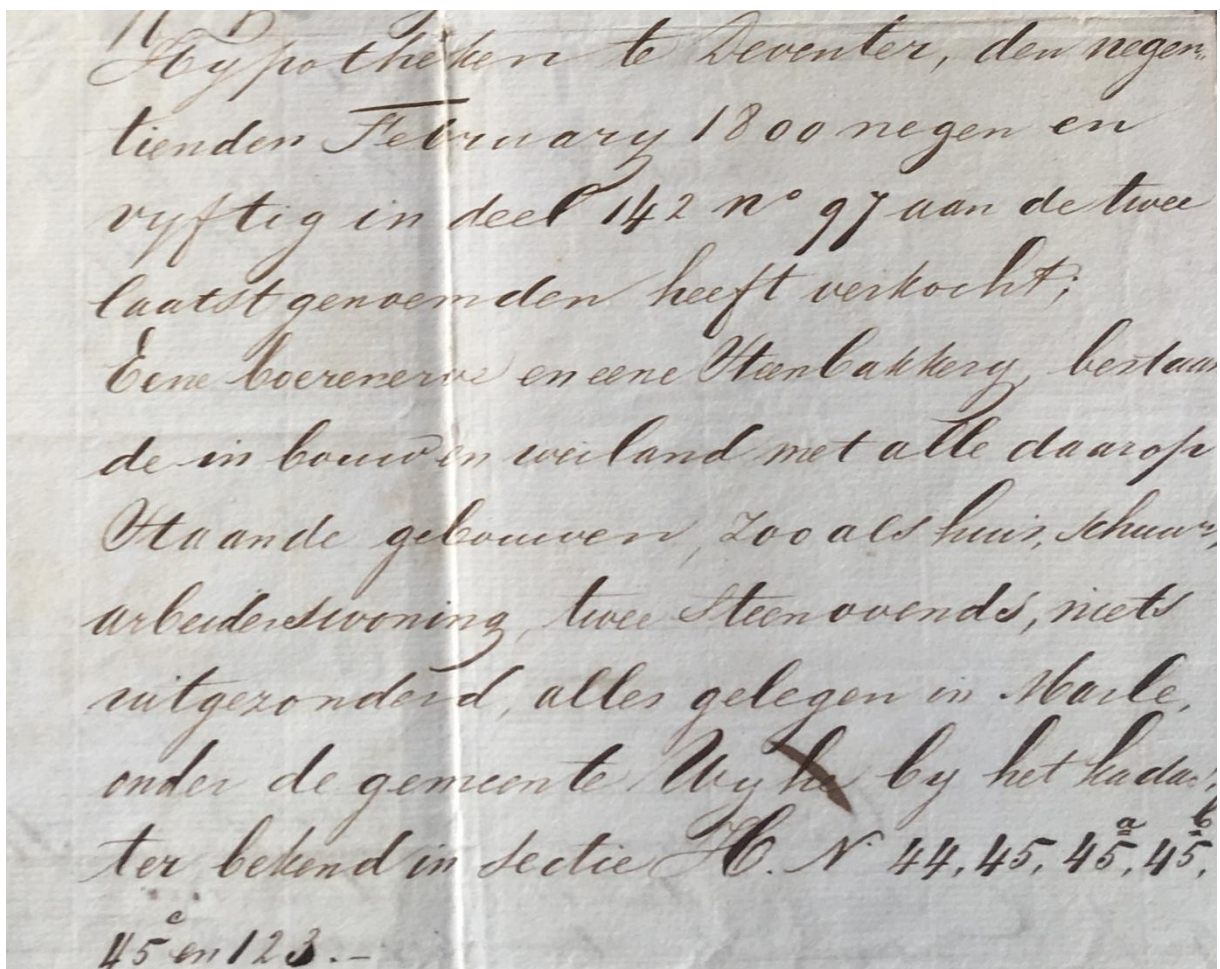
Op de kadasterkaart van 1832 staat een steenbakkerij met daarnaast een huis. Eigenaar is Hendrik Neuteboom, woonachtig op de Disselenbrink. Behalve de grond rond die boerderij heeft Neuteboom ook nog allerlei losse percelen grond in de omgeving, in totaal op dat moment bijna 85 hectare. Hij staat dan ook te boek als 'landbouwer, grootgrondbezitter en steenfabrikant'. Als de kadastergegevens kloppen, is ergens tussen 1819 en 1832 de steenbakkerij gevestigd. Waarschijnlijk is er tegelijkertijd een huis met schuur gebouwd. Het is niet bekend of Hendrik Neuteboom de steenbakkerij zelf opgezet en geleid heeft of dat hij grond verpacht/verhuurd heeft aan een derde.

Er is nooit sprake geweest van een steen'fabriek'; het waren veldovens waar de stenen werden gebakken. De percelen zuidelijk van de boerderij werden 'afgeticheld': de kleilaag werd afgegraven en met kruiwagens naar de steenovens vervoerd. De stenen werden in het haventje op een schip geladen. Ook nu nog is duidelijk zichtbaar dat er ca. 1.5 meter klei is afgegraven, want de betreffende percelen liggen duidelijk lager dan de natuurlijke hoogte van de uiterwaarden op die plek. Dat is ook de verklaring dat daar 's winters het eerst en het meeste water staat. Daarom is het vaak de locatie waar geschaatst kan worden.

Waarschijnlijk zijn na het overlijden van Hendrik Neuteboom in 1847 de eigendommen gesplitst. Zoon Pouwel werd opvolger op de Disselenbrink en zoon Hendrik eigenaar van de steenbakkerij met aanliggende grond in de uiterwaarden. Ten tijde van de volkstelling in 1849 woont Hendrik op dat adres met zijn vrouw, 2 jonge kinderen, een boerenknecht en een dienstmeid. Als beroep staat vermeld 'steenfabrikant', maar omdat er een inwonende knecht was, zal het waarschijnlijk ook al als boerderij in gebruik zijn geweest.

Rond 1857 vertrekt dit gezin richting Zwolle en een paar jaar later wordt de boerderij met steenbakkerij verkocht aan een familielid. De akte vermeldt: *'Een boerenerv en eene Steenbakkerij, bestaande in bouw en weiland met alle daarop staande gebouwen, zoo als huis, schuur, arbeiderswoning, twee Steenovens, niets uitgezonderd, alles gelegen in Marle onder de gemeente Wijhe'*. De totale oppervlakte is ongeveer 15 hectare.

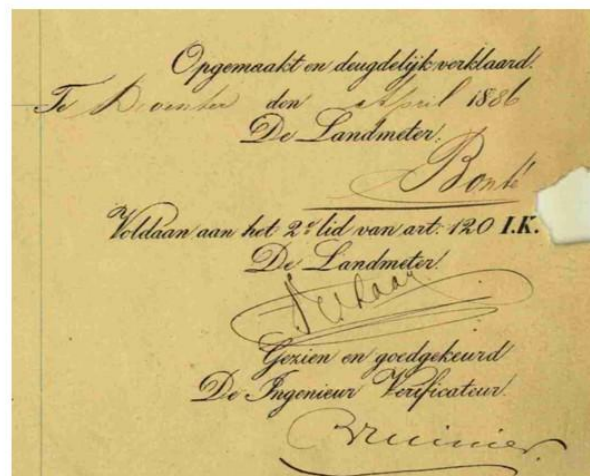

*Hypotheken te Reventer, den negen-
tienden February 1800 negen en
vyftig in deel 142 n° 97 aan de twee
laatst genoemden heeft verkocht;
Eene boerenerv en eene Steenbakkerij, bestan-
de in bouw en weiland met alle daarop
staande gebouwen, zoo als huis, schuur,
arbeiderswoning, twee Steenovens, niets
uitgezonderd, alles gelegen in Marle,
onder de gemeente Wijhe by het kada-
ster bekend in sectie C. N° 44, 45, 45^a, 45^b,
45^c en 123. -*

1883 bouw boerderij

Waarschijnlijk komt Hendrik Jan Neuteboom (geboren op de Disselenbrink) na zijn trouwen in 1874 op de boerderij in de uiterwaarden. Rond 1880 is de steenbakkerij gestopt, vermoedelijk omdat het niet meer rendabel was en/of de meest geschikte klei was afgegraven. Het was natuurlijk ook de periode van verdergaande industrialisatie, dus zo'n kleine steenbakkerij met veldovens zal steeds moeilijker hebben kunnen concurreren met 'echte' steenfabrieken elders.

Volgens overlevering binnen de familie Westhoff is in het jaar 1883 een nieuwe boerderij gebouwd, bestaande uit 2 schuren met de noklijn parallel aan de Marledijk en de IJssel. Onderstaande kadasterkaart uit 1886 toont de nieuwe situatie. De schuren staan grofweg op dezelfde locatie als waar in 1832 al bebouwing stond. Het is onbekend of het in 1883 volledige nieuwbouw was of dat er delen van oudere schuren zijn blijven staan en uitgebouwd. Zeer waarschijnlijk is wel het oude woonhuis blijven staan aan de zijde van de dijk en net los van de grootste schuur. De boerderij werd inmiddels lokaal aangeduid als 'Tichelerve', naar het vroegere tichelwerk voor de steenbakkerij.

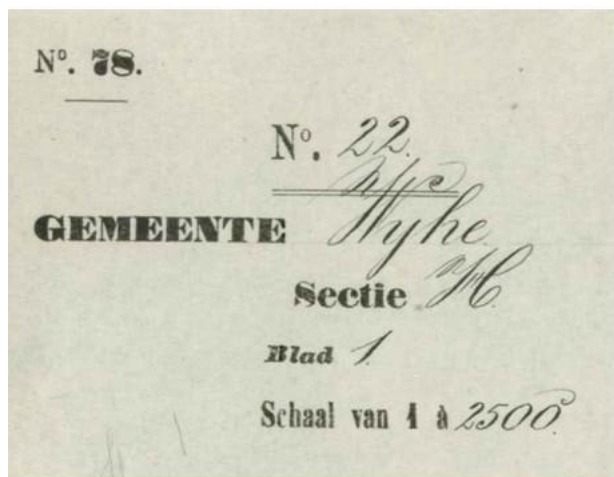
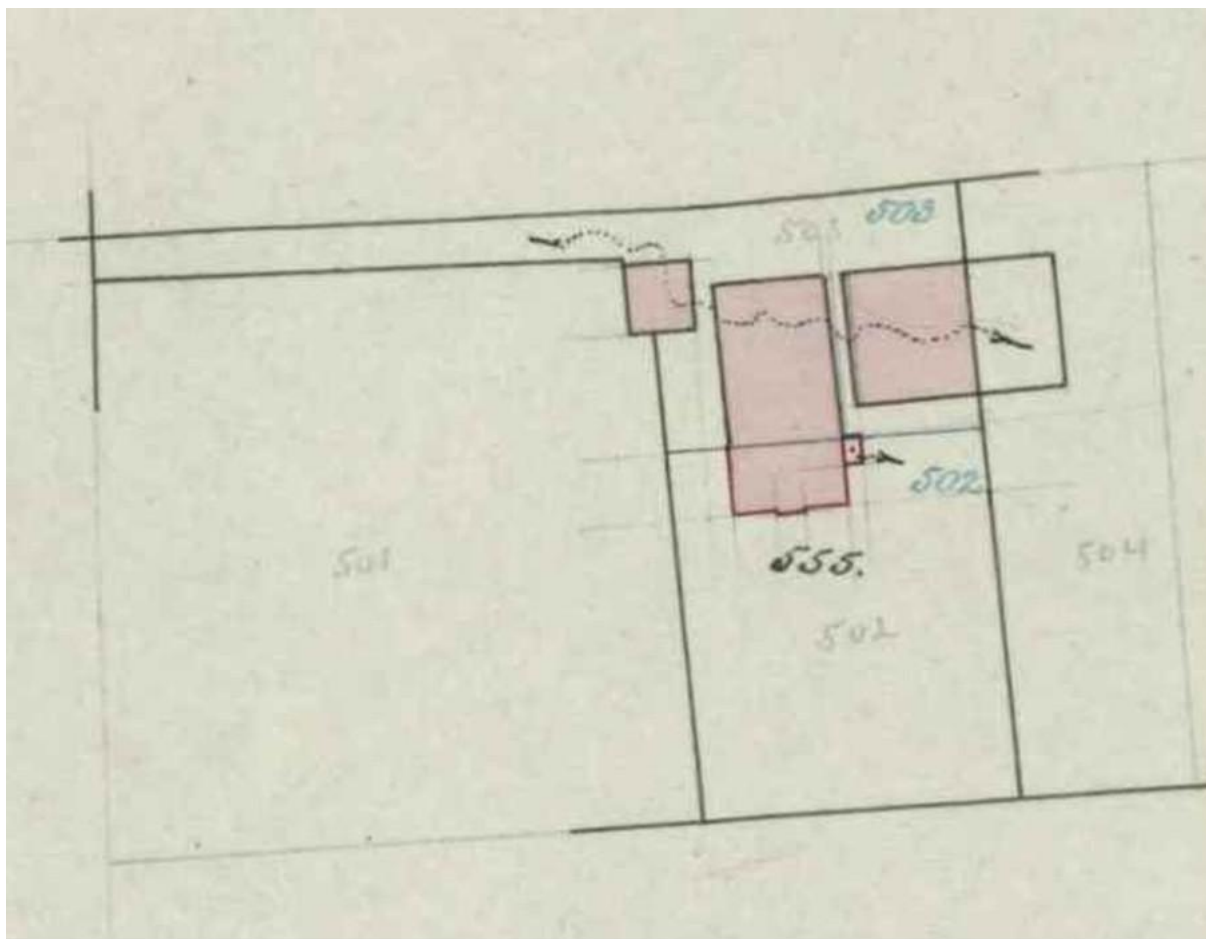
1893 bouw nieuw voorhuis

In 1893 wordt blijkbaar besloten toch ook een nieuw huis te bouwen. Er wordt een 'bouwmeester' ingeschakeld om bestek en tekening te maken en er verschijnt een advertentie in de Provinciale Overijsselsche en Zwolsche Courant waarin de bouw wordt aanbesteed.

Tegen de grootste van de twee schuren (de deel) en met vrijwel dezelfde breedte werd een nieuw huis gebouwd. De fraaie voorgevel was naar het zuiden gericht. Onderstaand is de enig overgebleven foto van het huis. Qua aanblik en vorm is er behoorlijke gelijkenis met andere boerderijen die in dezelfde periode eind 19^e eeuw gebouwd zijn in de buurt.

Juni 1894 wordt de nieuwe situatie kadastraal ingetekend. Goed zichtbaar op bovenstaande tekening is het nieuwe voorhuis inclusief iets uitstekende 'lijst' om de voordeur met balkon erboven (een zogenaamde Vlaamse gevel). Op oude veldwerktekeningen in het kadastraal archief is op te maken dat het huis ca. 13.5 meter breed was.

1915 brand en herbouw

Juni 1915 slaat het noodlot toe. Door blikseminslag ontstaat brand en de kapitale boerderij gaat verloren. Getuige het krantenbericht was de dag ervoor het veerhuis (een paar kilometer zuidelijker) ook al getroffen. Mens en dier blijven gespaard maar alles brandt af behalve een losstaande wagenschuur. Volgens huidige bewoner Wim Westhoff werd altijd verteld dat de brandverzekering pas een maand ervoor was afgesloten. Een geluk bij een ongeluk.

† STEENWIJK, 24 Juni. Een koe van den landbouwer J. A. Nijsingh te Zuidveen, onmiddellijk bij deze plaats, werd hedenmiddag door den bliksem in de welde gedood. Verzekering dekt de schade.

* WIJHE, 24 Juni. Werd gisteren het veerhuis door den bliksem getroffen, hedenmiddag trof de kapitale boerderij van den heer H. J. Neuteboom te Marle hetzelfde lot. Bij het korte onweer sloeg de bliksem in het achterhuis, dat reeds met hooi gevuld was. In korten tijd stonden alle gebouwen — behalve een wagenschuur — en ook de hooiberg in volle vlam. Van den inboedel kon nog een groot gedeelte gered worden, terwijl ook de levende have, die zich in de gebouwen bevond, in veiligheid kon worden gebracht. In den hooiberg zat nog een groote partij oud hooi en van den nieuwen oogst was er reeds een gedeelte in. Alles was tegen brandschade verzekerd.

Aanbesteding.

Op Donderdag 19 Aug. a.s., des nam. 4 uur, zal ondergeteekende, Architect te Wijhe, namens den Heer H. J. NEUTEBOOM te Marle, aanbesteden ten zijnen kantore:

Het bouwen van een Boeren-behuizinge met stallen voor plaatsing van ± 50 stuks vee.

Bestek en teekening à f 6.00 per stel verkrijgbaar vanaf Woensdag 11 Augustus a.s.; bij ongeschonden teruggave wordt f 3.00 gerestitueerd.

Aanwijzing in loco op den dag der aanbesteding v.m. 11 uur.

L. H. J. WESTEROP,
Architect.

Er werd niet lang getwijfeld, want krap 2 maanden later had een architect al bestek en tekening gemaakt voor nieuwbouw van een 'boerenbehuizinge' en werd een advertentie geplaatst voor de aanbesteding. Er is gezocht in het gemeentelijk archief of betreffende bouwtekeningen bewaard zijn gebleven, maar tot op heden is helaas niets gevonden. Onderstaande foto betreft het nieuwe woonhuis. Iets verder uitgebouwd dan de voorganger dus ongeveer vierkant, voorgevel op het zuiden gericht, balkon boven de voordeur, een hoge benedenverdieping en daarboven een graanzolder.

Als de foto's vergeleken worden, dan oogt het eerste in 1894 gebouwde huis wat luxer: meer versiering, bijzondere dakpannen en ook ramen op de bovenverdieping. In 20 jaar tijd waren wellicht de inzichten wat veranderd. Maar het kan zeker ook te maken hebben met de economische situatie in de landbouw. De 2^e helft van de 19^e eeuw kende een bloeiperiode voor de landbouw met een aantal jaren extreem hoge graanprijzen. Die hoogtijdagen waren in 1894 al wel voorbij, maar nog steeds was het een welvarende tijd. Er was duidelijk wat te besteden getuige de huizen en boerderijen die toen gebouwd zijn. Twintig jaar later in 1915 was de 1^e wereldoorlog gaande en ook Nederland verkeerde in crisis. Het lijkt derhalve logisch dat er wat soberder gebouwd werd.

Volgens de lokale overlevering is de schuur herbouwd met afgebikte stenen van de afgebrande schuur. Daarbij lijkt men wat slordig gewerkt of niet goed nagedacht te hebben. In de voorgevel aan de westelijke zijde waren namelijk zachte stenen terecht gekomen, waarschijnlijk van een voormalige binnenmuur. De stenen sleten snel door weer en wind. Wim Westhoff weet uit eigen herinnering dat bij elke vorstperiode er flink wat brokken en schilfers onderaan de gevel lagen. Het nieuwe voorhuis was in 1915 wel met nieuwe stenen gemetseld.

De opzet van de boerderij is fraai zichtbaar op bovenstaande luchtfoto die waarschijnlijk in de jaren '40 is gemaakt. Huis en schuur zijn aan elkaar gebouwd, maar in een soort L-vorm en dus anders dan de voor IJsselhoeven kenmerkende T-vorm. Ook opvallend is dat er in de voor- én achtergevel van de schuur geen grote deeldeuren zaten, maar slechts ramen en kleine loopdeuren. De grote inrijdeuren bevonden zich in de zijgevel op de noordkant. Ook afwijkend van de vroegere regionale bouw zijn de hoog opgemetselde kopgevels met een heel klein wolfseind.

De luchtfoto toont een prachtig authentiek geheel met siertuin voor het huis, een kleine boomgaard, hooiberg met rieten kap, wagenschuur en mestvaalt. Bij de zuidoostelijke hoek van het huis staat een rode beuk, hoewel op de foto moeilijk zichtbaar, want de bomen zijn kaal dus blijktbaar is het winter.

Van oudsher zal deze boerderij vooral gericht zijn geweest op de melkveehouderij. Het meeste land lag namelijk in de uiterwaarden van de IJssel, dus alleen geschikt voor grasland. Interessant is dat Neuteboom in september 1915 een karnmolen te koop vroeg.

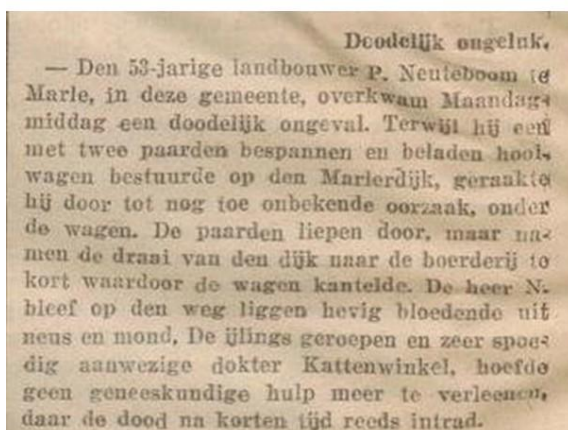

In die periode raakte het zelf karnen op de boerderij uit de tijd, verschenen zuivelfabrieken en werden coöperaties opgericht. Toch is hier in 1915 nog een karnmolen ingebouwd. De restanten waren volgens Wim Westhoff altijd nog zichtbaar in de schuur: het aandrijfmechanisme, wielen en de ronde vloer waar het paard liep. Niet bekend is of de molen ooit gebruikt is voor het malen van graan of andere werkzaamheden.

De familie Neuteboom op de Tichelerve bestaat inmiddels uit 4 personen: vader Hendrik Jan, moeder Aaltje (geboren Hengeveld), zoon Pouwel en dochter Geertje. Nog twee latere kinderen zijn bij de geboorte of kort daarna overleden. Pouwel en Geertje blijven ongetrouwd bij hun ouders op de boerderij wonen.

1928 een fataal ongeluk

Zomer 1928 slaat opnieuw het noodlot toe op de Tichelerve. Pouwel Neuteboom (dan 53 jaar) verongelukt aan de Marledijk met paard en wagen. De precieze toedracht van het ongeluk was blijkaar onduidelijk, getuige verschillende krantenberichten.

Nog datzelfde jaar (eind 1928) overlijdt vader Hendrik Jan Neuteboom door een hartaanval. Uit de overgeleverde verhalen uit de buurt blijkt dat hij daarvoor al regelmatig hartproblemen had en daar dan openlijk over vertelde. Plotseling blijven dochter Geertje en haar moeder alleen over op de boerderij. Niet bekend is hoe het de jaren daarna verder ging met de boerderij. Moeder Aaltje overlijdt in 1936.

1938 familie Westhoff

De familie Westhoff pacht de boerderij met aanliggende grond vanaf 1938. In dat jaar trouwt Willem Westhoff (1908-1983) met Maria Aaltje Berends (1918-1988) en vestigt het paar zich op de Tichelerve. Willem is geboren en getogen op boerderij de Hakke te Marle. Nog weer daarvoor had zijn familie geboerd op de nabij gelegen boerderij het Hellegoed te Vorchten. De beschreven geschiedenis van het geslacht Westhoff gaat terug tot 1670, allemaal in Vorchten en Marle.

Het originele pachtcontract tussen Geertje Neuteboom en Willem Westhoff uit 1938 is bewaard gebleven. Het is een waardevol document omdat het nauwkeurig de bezittingen en de kadastrale percelen beschrijft. Maar het is vooral ook boeiend vanwege de uitgebreid en tot in detail beschreven verplichtingen van de pachter. Zo mag er maar 1 keer per jaar gehooïd worden en het is niet toegestaan stro en mest af te voeren of grasland te scheuren. Geertje blijft op de boerderij wonen en in het contract wordt precies bepaald welk deel van het woonhuis en de tuin in haar gebruik blijft. De pachter moet haar kosteloos voorzien van 5 hectoliter aardappelen en 5 hectoliter appelen en peren, alles eerste soort en naar verkiezing van verhuurster.

NOTARIS
WIJHE (Ov.)

HUURCONTRACT.

De ondergeteekende Geertje Neuteboom, zonder beroep, wonende te Marle, gemeente Wijhe, verklaart te hebben verhuurd aan Willem Westhoff, landbouwer, wonende te Marle, gemeente Wijhe, die door mede-ondertekening verklaart te hebben gehuurd en in huur aan te nemen:

A. Het boerenerv te Marle I 22, onder Wijhe, bestaande uit huis, schuur, erf, bouwland, weiland, dijkahelling, weg en water kadastraal bekend gemeente Wijhe, in Sectie H, nummers 25, 26, 396, 496, 497, 498, 499, 500, 505, 361, 362, 601, 603 en 604, tezamen groot 21 Hectaren 29 Aren 85 Centiaren, met uitzondering evenwel van de Oostzijde van het huis, bestaande uit de groote gang, de groote kamer, twee kleine kamers, privaat en boven logeerkamer en zolder en verder de kleine kelder en met uitzondering van de moestuin, zooals deze thans bij de verhuurster in gebruik is, terwijl verhuurster zich het recht voorbehoudt een keuken met bergplaats bij te bouwen en hiervoor over een gedeelte van de stal te beschikken.

B. De percelen weiland met kade onder Veessen, genaamd "Het Leusing", kadastraal bekend gemeente Veessen in Sectie A, nummers 321, 322, 680, en 681, tezamen groot 5 H.A. 20 Aren 81 Centiaren.

De boomgaard mag alleen beweïd worden met hoornvee. Het grasland mag eenmaal in het jaar gehooïd worden. Huurder mag gedurende den huurtijd geen stroo en mest van het bij deze gehuurde erve verkoopen, vervoeren, wegvoeren of vervoeren, evenmin mag er grond van het erve vervoerd worden. Het weiland mag niet gescheurd worden. Zonder schriftelijke toestemming van verhuurster mag aan het gehuurde niets veranderd worden. Huurder mag gedurende den huurtijd het wilghout van vier jaren en ouder hakken onder de huur is echter niet begrepen het overige houtgewas, de opgaande boomen en wat in den tuin aanwezig is, hetwelk alles ter vrije beschikking van verhuurster blijft, die de huurder ten alle tijde moet dulden. Onder de verhuring is niet begrepen het jacht- en vischrecht.

De huurder moet de gebouwen glas-en dakdicht houden en aan het gehuurde alle geringe en dagelijksche reparatiën bewerkstelligen, riolen, putten en pompen onderhouden, terwijl ook het onderhoud en schoonhouden van de schoorsteenen en het privaat, in gebruik bij verhuurster, voor rekening van den huurder komt, het gehuurde beslooten, begruopen, van onkruid zuiveren, schouwvrij houden, het kribwerk onderhouden, zooals door 's Rijkswaterstaat wordt voorgeschreven, de heggen kort houden, vruchtboomen snoeien als verhuurster dat noodig oordeelt en naar hare aanwijzing de boomgaard en vruchtboomen bemesten, de jonge vruchtboomen afrasteren en zorg dragen dat de boomen niet beschadigd worden, het land goed bemesten, komende alle boeten en nadeelen, uit verzuim van gemelde verplichtingen ontstaande, voor rekening van den huurder, terwijl verhuurster bij nalatigheid van huurder het recht heeft, dat alles op kosten van huurder te laten uitvoeren.

Verhuurster behoudt zich voor en de huurder moet haar kosteloos afstaan per jaar vijf Hectoliter aardappelen, de vijf Hectoliter appelen en peren, alles eerste soort, naar verkiezing van verhuurster.

Verhuurster kan, indien noodig, gebruik maken van de schuur voor stalling van auto of paard van bezoek.

De lampen welke in de drie slaapkamers en in de gang hangen blijven eigendom van verpachtster, evenals de zittingen in de vensterbanken van een en ander heeft de pachter het gebruik, zullende hij die lampen en die zittingen behoorlijk moeten onderhouden.

De aardappelen, appelen en peren moet de pachter gratis aan verpachtster bezorgen, zooals in het pachtcontract is vermeld, bovendien is hij gehouden haar verschillende vruchten uit den tuin gratis te bezorgen, zooals appelen, peren, morellen, perziken en abrikozen.

Een jaar later verlaat Geertje de boerderij en vertrekt naar Wijhe. Onderaan het pachtcontract wordt dan een officiële (notarieel bekrachtigde) aanvulling toegevoegd, zie het blokje hierboven rechtsonder. De pachter krijgt nu de beschikking over het hele huis, maar nadrukkelijk wordt bepaald dat de achtergelaten lampen Geertjes eigendom blijven. En ook de zittingen in de vensterbanken. En het leveren van aardappels en fruit moet gewoon doorgaan, voortaan bij haar aan huis te bezorgen.

Bij de boerderij zelf hoorde in 1938 ongeveer 17 ha land in de uiterwaarden. Daarnaast waren er losse (binnendijkse) percelen in pacht, ongeveer tussen de boerderijen Bissem's Hofstede en Disselenbrink. In totaal was er ca. 25 hectare in gebruik. Onderstaande foto (waarschijnlijk jaren '60) toont de boerderij vanaf de noordkant. Mooi zichtbaar zijn de grote deeldeuren die inspringen in de lage zijgevel. Daaronder een foto vanaf het erf met hooiberg en daarachter de IJssel.

Er worden 6 kinderen geboren in het gezin. Oudste broer Jan vertrekt naar boerderij de Hakke in Marle en volgt daar zijn oom op. De huidige eigenaar-bewoner Wim Westhoff is de jongste. Hij werkt van jongs af op de boerderij en neemt rond 1977 op 21 jarige leeftijd het bedrijf over van zijn vader. Op de foto worden naast het huis de koeien gemolken met de melkwagen. Broer Jan kijkt toe, zus Henny zit onder een koe en rechts is de monsternemer aan het werk.

Op de vorige pagina een sfeervolle foto van een ijsbaan in de uiterwaarden net ten zuiden van de boerderij. De foto is vanaf het balkon boven de voordeur genomen. Marle heeft van oudsher samen met het naburige Vorchten een ijsclub. Er is geen vaste plek voor de ijsbaan. Het moet net treffen dat er uiterwaarden onder water staan, als het begint te vriezen. Dan wordt gekeken wat een goede plek is en dat kan elke keer verschillen. Maar vaak was en is de ijsbaan op de plek van de foto, want daar is het vroegere tichelwerk en ligt het land een stuk lager dan elders.

Wim Westhoff trouwt met Elly Willemsen en ze krijgen 3 kinderen die opgroeien op de boerderij. Die is dan nog steeds in pacht bij nazaten van de familie Neuteboom. De losse percelen land zijn op enig moment gekocht door de vader van Wim. Door wisselingen en ruilverkaveling ligt op een gegeven moment alle land in de uiterwaarden ten zuiden van de boerderij.

1988 weer brand

Op 28 april 1988 ontstaat brand in het gedeelte van het woonhuis waar dan nog Wims moeder woont. Waarschijnlijke oorzaak is een lekkende oliekachel. Niemand raakt gewond, maar het huis brandt grotendeels af en wordt als verloren beschouwd. Met inzet van de brandweer blijven schuur en vee ongedeerd. Het gezin met 3 kinderen woont een half jaar in bij de burens Marskamp op de Weerdhof. Voor de 2^e keer in de historie is het huis afgebrand en daardoor zijn veel oude foto's en documenten verloren gegaan. Wel bewaard gebleven is een schilderijtje uit 1881 met een mooi beeld van de boerderij.

In volle glorie zichtbaar zijn links van het huis een lindeboom en rechts de rode beuk. Wonderlijk genoeg hebben beide bomen de brand in 1988 overleefd. Er wordt een nieuw huis gebouwd waar ze eind van dat jaar in trekken. Het nieuwe huis staat ongeveer op de plek van de twee kleinere schuren helemaal links op bovenstaande afbeelding. Het is niet helemaal zeker maar waarschijnlijk dateerden die nog van de originele bouw in 1883.

Op de foto hierboven het woonhuis direct na de brand, vanaf de oostkant gezien. Rechts, onder uitbouw-afdak van de grote schuur, de zomermelkstal.

Na de bouw van het nieuwe huis wordt de familie Westhoff eigenaar van erf en gebouwen die ze op dat moment al 50 jaar in pacht hadden. Het oude huis had het vloerniveau op 5.60 meter boven NAP. De Marledijk ter plaatse was toen (en is nog steeds) ca. 6 meter. Het nieuwe huis is gebouwd op 5.80 meter. Bewoning in de uiterwaarden neig je als gevaarlijk te zien, maar met deze bouwhoogte is het bij extreem hoog water waarschijnlijk veiliger dan de binnendijkse bebouwing.

Rond 1990 is een nieuwe ligboxenstal gebouwd, ongeveer op de locatie van het oude huis. Het betreft een compacte stal met 36 ligboxen in een U vorm. De melkstal was in een gedeelte/uitbouw van de oude schuur. De stal is zo neergezet dat de karakteristieke linde en rode beuk konden blijven staan.

1999 einde melkveehouderij

Eind 1999 besluit de familie Westhoff te stoppen met de melkveehouderij. Het bedrijf was vrij klein en had alleen grasland in de uiterwaarden. Dat is moeilijk boeren met zo'n grote handicap. Hoog water deed telkens alle land onderstromen. Als dat later in het voorjaar gebeurt, moeten de koeien noodgedwongen weer op stal en gaat gras/hooi verloren. In de jaren '70 en '80 is dat een aantal keren gebeurd en dat heeft de bedrijfsontwikkeling geremd.

Het melkvee wordt verkocht en de pacht van het land wordt opgezegd. De ligboxenstal wordt verhuurd aan andere veehouders uit Marle voor jongvee. De grote, oude schuur wordt gebruikt om wat caravans te stallen, maar door de indeling (stal, hokken, lage hildes, gebintstijlen) passen er maar weinig in.

Op de foto boerderij de Tichelerve rondom in het water, behalve de toegangsweg vanaf de dijk. Aan de bomen te zien is het winter of heel vroeg in het voorjaar. Dan is de schade te overzien.

2007 stormschade en sloop schuur

In januari 2007 trekt een soort windhoos over die de grote voorgevel (westzijde) van de schuur doet instorten. Er is aanzienlijke schade en in overleg met de verzekering wordt besloten de hele schuur te slopen. Op dezelfde plek wordt een kleinere schuur gebouwd. Deze dient als garage, opslag en werkplaats. Ook worden er in de nieuwe schuur weer enkele caravans gestald.

Een verdwenen IJsselhoeve

Achterop het erf stond een oude kapschuur, zijnde een uitbouw van een kleine schuur die al op de luchtfoto van de jaren '40 zichtbaar is. Oorspronkelijk was het een laag gebouw voor het drogen van hout en het stallen van platte wagens. Door de jaren heen was de schuur hoger en langer gemaakt. Vanwege asbest en een matige constructie is ca. 2014 deze kapschuur gesloopt en vervangen door een kleinere schuur/stal voor geiten en ezels.

Ongeveer in dezelfde periode is de grote, rode beuk omgezaagd. Waarschijnlijk was deze solitaire beuk aangeplant bij de bouw in 1883 of 1894, zoals de traditie voorschrijft. De boom werd al jarenlang minder en was op sterven na dood. Steeds meer takken vielen af en waren dus ook een gevaar voor het dak van de ligboxenstal waar de boom pal naast stond. Toen is besloten de boom om te laten zagen. De dikke takken waren prima kachelhout, maar de stam was te omvangrijk om verzaagd te krijgen.

Al met al resteert er weinig van de destijdse boerderij. Slechts de oude lindeboom is een tastbare herinnering aan de verdwenen IJsselhoeve. Maar de historie is uitermate boeiend ondanks dat het noodlot hier toesloeg: 2 keer brand, een dodelijk ongeval en een door storm vernielde schuur. Wat blijft is een prachtige locatie aan de IJssel met een trotse bewoner.

Wim Nugteren
November 2021

[Bekijk een filmpje](#) van RTV Oost op youtube waarin Wim Westhoff praat over 'vrijstaat' Marle, staand aan de IJssel achter de boerderij.

Bronnen

Persoonlijke informatie van Wim Westhoff
Foto's van familie Westhoff (met dank aan Willem Blom)
Parenteel Hendrik Neuteboom door René Kattenwinkel
Foto in 1915 afgebrand huis uit archief Historische Vereniging Wijhe
Volkstelling 1849 – gegevens gemeente Wijhe via Historische Vereniging Wijhe
Pachtcontract uit archief René Kattenwinkel
Kadaster archiefviewer
Kadaster 1832 via Hisgis Overijssel
Krantenberichten via Delpher
Foto stembureau NRC